

عوامل فرهنگی و اجتماعی موثر در شکل و عملکرد تالار و ایوان در خانه های بومی گیلان

غزاله اکبرنژاد توچاهی^{۱*}، عباس ترکاشوند^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری- معماری، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان. (Ghazaleh.akbarnejad@gmail.com)

۲- استادیار گروه معماری، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان. (Tarkashvand@iust.ac.ir)

چکیده

شکل گیری هر بنایی متأثر از عوامل و دلایل مختلفی است. عوامل اقلیمی، فرهنگی، اجتماعی، تکنولوژی، مصالح ساخت و... در کنار هم شکل یک بنا را می سازند. معماری و شکل گیری هر یک از فضاهای خانه های بومی گیلان نیز تأثیرپذیری بسیاری از این عوامل دارد. از چگونگی تأثیر اقلیم بر معماری گیلان مطالعات بسیاری انجام شده است. آنچه کمتر به آن پرداخته شده نقش عوامل فرهنگی و اجتماعی در این میان است. این نوشتار سعی بر آن دارد تا عوامل فرهنگی و اجتماعی موثر بر شکل گیری یکی از فضاهای مهم معماری بومی گیلان به نام ایوان و تالار (ایوان طبقه بالا) را مورد توجه قرار دهد. به دلیل گسترده بودن مفاهیم فرهنگی و اجتماعی، هدف این نوشتار تمرکز بر جنبه هایی از فرهنگ است که ارتباط نزدیکی با معماری یک بنا به طور عام و ایوان و تالار به طور خاص دارد. اطلاعات این مقاله بر اساس مطالعات کتابخانه ای گردآوری شده و روش تحقیق توصیفی- تحلیلی است. در این مقاله ابتدا تعاریفی که از صاحب نظران مختلف در رابطه با فرهنگ آمده، ارائه می شود تا به جنبه هایی از فرهنگ در ارتباط با معماری دست یابیم. نتایج بدست آمده، جنبه هایی از فرهنگ در رابطه با شیوه سکونت است. در ادامه به عوامل فرهنگی موثر بر شکل گیری بناها و معماری بومی پرداخته می شود و ضمن تعریف فضای ایوان و تالار در معماری بومی گیلان، چگونگی تأثیر هر یک از عوامل استخراج شده از شیوه سکونت بر این فضاها بررسی می شود. نتایج حاصل نشان می دهد که نوع پاسخ به نیازهای اساسی، جا و مقام زن، محرمیت، روابط اجتماعی، اعتقادات، باورها و مذهب، اقتصاد معیشتی و آداب و سنن عواملی هستند که در شکل دهی به آداب سکونت مردم گیلان و در ادامه به وجود آمدن فضاهای نیمه باز تالار و ایوان و معماری بومی برون گرای آن تأثیرگذار هستند.

واژه های کلیدی: ایوان، تالار، معماری بومی گیلان، تأثیرات فرهنگی و اجتماعی